



УДК 636.1.083.38

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЗАЇЗДКИ МОЛОДНЯКОМ ЧИСТОКРОВНОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ

Рецензенти: доктор с.-г. наук Вакуленко І.С.; канд. с.-г. наук Ткачова І.В.

Т.О. Товстокора

Інститут тваринництва УААН

У статті наведено результати хронометражу процесу заїздки молодняку чистокровної верхової породи. Встановлено позитивний вплив попередньо проведеної системної підготовки лоша́т на тривалість засвоєння ними основних елементів заїздки, що, на фоні підвищення якості її проведення, дає змогу зменшувати витрати часу. Так, виховання молодняку чистокровної верхової породи за запропонованою системою забезпечує достатню підготовку його до заїздки, що дає змогу зменшувати її стресову дію на організм лоша́т на перших етапах індивідуального тренінгу та заощаджувати робочий час обслуговуючого персоналу. Сила впливу вивченого чинника на скорочення часових витрат досягає 65,9 %.

Ключові слова: чистокровна верхова порода, молодняк, виховання, заїздка, хронометраж, спорядження.

Заїздка молодняку є початковим і одним із найважливіших етапів тренінгу коней чистокровної верхової породи. Від ефективності проведення цього процесу залежить подальша добронравність коня, підкорення його волі людини та успіх у випробуваннях на іподромі [1-2]. З біологічної точки зору заїздка – це період перебудови надбаних раніше та відпрацювання абсолютно нових рефлексів, пов'язаних зі спорядженням, діями людини, спрямованим рухом та ін. У цей період коні зазнають значної фізичної та емоційної напруги, тому протягом тривалого часу знаходяться в стресовому стані [4, 5], що може негативно вплинути на їх загальний стан. Тому технологія вирощування молодняку має включати методи попередньої підготовки молодняку, що дасть змогу зменшити негативну дію спричиненого стресу, підвищити якість заїздки молодняку та ефективність праці обслуговуючого персоналу.

Матеріали та методи досліджень. Роботу виконували шляхом проведення науково-господарських дослідів у ДП „Стрілецький кінний завод” та лабораторних досліджень в ІТ УААН. Упродовж 2001-2003 років проведено дослід у трьох повторностях. Всього у дослідях використано 74 голови молодняку коней чистокровної верхової породи. Лоша́т за ставками у віці 2-3 днів поділяли на контрольних і дослідних за методом груп.

Лоша́т контрольної групи утримували за прийнятою у кінному заводі технологією, що включала певні елементи виховання, але не мала чіткої, спланованої системи роботи з молодняком. З лоша́тами дослідної групи упродовж підсисного періоду та періоду від відлучення до заїздки проводили індивідуальну, цілеспрямовану, системну роботу, спрямовану на формування корисних умовних рефлексів, необхідних при подальшому використанні коней [3].

Метою виховання була системна підготовка молодняку до заїздки для запобігання негативного впливу людини від виникнення стресового стану у лоша́т, зменшення додаткових витрат часу при індивідуальній роботі з лоша́тами, у яких проявлявся специфічний опір на дії обслуговуючого персоналу.

Заїздку молодняку проводили в окремо збудованому закритому манежі. У період заїздки з кожним лошам відпрацьовували наступні елементи: надягання вуздечки, виведення з денника, проведення до манежу, рись на корді без сідла, рись на корді з сідлом, посадка вершника, рись на корді з вершником (цей елемент запроваджують на 3-й день від початку заїздки), крок на корді, проведення до стайні, заведення до денника, зняття сідла, зняття вуздечки. Такий набір елементів відпрацьовували 7-12 днів. За цей період лошата звикають ходити кроком та бігати риссю за вимогою вершника. Далі молодняк поділили на групи за статтю, вгодованістю та розвитком і почали тренування змінними алюрами упродовж 10-12 днів. При цьому молодняк поступово входив до заводського тренінгу.

Для визначення відповідності запропонованого системного підходу до виховання до встановленої мети роботи та вивчення впливу проведеної підготовки молодняку в ранньому віці на процес його заїздки був проведений відповідний хронометраж.

Результати досліджень. Процес засвоєння лошатами контрольних та дослідних груп елементів виховання, як показали отримані дані, відобразив позитивний вплив виховання лошат з раннього віку на зменшення витрат часу на виконання елементів заїздки. Елементи, що були знайомі лошатам дослідної групи з підсисного періоду, виконувались ними легко, з меншими витратами часу. Зафіксована упродовж перших п'яти днів заїздки стабільна різниця за витратами часу на засвоєння її елементів між молодняком дослідних та контрольних груп свідчила про позитивний вплив попереднього виховання на цей процес (рис. 1).

Так, різниця, що спостерігалась при засвоєнні молодняком елемента "надягання вуздечки" між дослідною і контрольною групами становила у перший день заїздки 0,39 хв у середньому на одне лоша; у другий день - збільшилась до 0,43 хв і почала поступово зменшуватись. На п'ятий день різниця між представниками груп становила 0,05 хв, і була вірогідною. Елемент "виведення з денника" характеризувався іншим процесом засвоєння. Якщо у перший день різниця за часом, витраченим персоналом на виведення лошат різних груп, становила 0,24 хв ($P > 0,999$), то з другого по п'ятий день різко зменшилась до 0,01 хв ($P < 0,95$).

При засвоєнні лошатами елемента "сідлання" різниця за витратами часу зберігалась протягом п'яти днів, при незначній тенденції до зменшення з першого по четвертий день (від 0,36 хв до 0,13 хв на одне лоша ($P > 0,999$), а на п'ятий день дещо збільшилась і становила 0,29 хв ($P > 0,999$). „Посадку вершника" лошата дослідної групи дозволяли виконувати з меншими витратами часу. Одержана різниця становила 0,53 хв ($P > 0,99$); 0,57 хв ($P > 0,99$); 0,64 хв ($P > 0,99$) відповідно у 2001, 2002 та 2003 роках.

Важливою характеристикою засвоєння молодняком елементів, пов'язаних зі спорядженням (вуздечка, сідло), є як його надягання, так і зняття його з лошати. При виконанні елемента "зняття сідла" різниця витраченого часу між представниками контрольної і дослідної груп поступово знижувалась від 0,07 хв ($P > 0,99$) у перший день заїздки до 0,02 хв у третій день заїздки ($P > 0,95$), при деякому підвищенні на п'ятий день до 0,04 хв ($P > 0,99$), що обумовлено індивідуальними особливостями лошат та, можливо, впливом інших чинників. При виконанні обслуговуючим персоналом "зняття вуздечки" витрачався різний час, тривалість якого зменшувалась до четвертого дня, а на п'ятий - дещо збільшувалась (до 0,05 хв).

За результатами дослідів, п'ятий день заїздки можна назвати критичним при проведенні заїздки молодняку коней. Лошата дослідної групи, що проходили підготовку у підсисний період та період після відлучення, з меншими витратами часу засвоювали елементи заїздки. Їх контрольні аналоги виконували завдання з вірогідно більшим показником використаного на ці елементи часу.

Середні за три досліди показники різниці витраченого часу на виконання лошатами елементів заїздки, також свідчили про недостатню підготовленість до неї лошат контрольної групи, у порівнянні з дослідними. Так, при виконанні елемента "надягання вуздечки" різниця була вірогідною і становила у 2001 році 1,74 хв; у 2002 році 0,95 хв та у 2003 році 1,25 хв, на "виведення з денника" - відповідно 0,23 хв; 0,47 хв та 0,43 хв. На "проведення" до манежу лошата дослідної групи, у порівнянні з контрольними, витрачали менше на 0,02 х; 0,01 хв та на 0,12 хв ($P < 0,95$). На "заведення до денника" - відповідно на 0,12 хв ($P > 0,95$); 0,07 хв; ($P > 0,95$) і 0,21 хв ($P > 0,99$). "Зняття вуздечки" займало у середньому на одне лоша з дослідної групи на 0,20; 0,10 та 0,31 хв вірогідно менше ніж з контрольної.

Загальний аналіз першого етапу заїздки молодняку трьох ставок (2001, 2002 та 2003 років народження) показав, що на виконання практично всіх її елементів, тривалість яких не задається тренером (згідно з вимогами відповідного етапу тренінгу), лошата контрольної групи витрачали більше часу, у порівнянні з дослідною групою. Так, на виконання елемента „надягання вуздечки” ця різниця становила 1,3 хв ($P > 0,99$); елемента „виведення з деннику” – 0,4 хв у середньому на одне лоша ($P > 0,999$); елемента „сідлання” – 1,25 хв ($P > 0,999$); елемента „посада вершника” – 0,6 хв ($0,95 < P < 0,99$); елемента „зняття вуздечки” – 0,2 хв ($0,95 < P < 0,99$) у середньому на одне лоша, за дослідний період.

Загальна різниця за сумарними витратами часу між лошатами контрольних і дослідних груп становила 4,2 хв у середньому на одну голову молодняку. Але, враховуючи, що в ставці нараховується 15-20 голів молодняку, економія часу на заїздку у перші п'ять днів може мати досить вагоме значення для цієї частини виробничого процесу в умовах кінного заводу.

Проведений дисперсійний аналіз показав, що виховання лошат з раннього віку високо вірогідно впливає на скорочення періоду засвоєння молодняком основних елементів заїздки. Так, за отриманими даними різниця за витратами часу при виконанні представниками груп елемента „надягання вуздечки” на 44,2 % забезпечена попереднім вихованням лошат. Сила впливу (η^2) виховання з раннього віку на скорочення витрат часу на виконання лошатами дослідних груп елемента „виведення з деннику” становила 65,9 % ($P > 0,999$); елемента „проведення” – 3,5 % ($P > 0,999$); елемента „сідлання” – 64,1 % ($P > 0,999$); елемента „зняття сідла” – 14,8 % ($P > 0,999$) і елемента „зняття вуздечки” – 20,7 % ($P > 0,999$). Тобто, виховання молодняку чистокровної верхової породи за запропонованою системою забезпечує достатню підготовку його до заїздки, що дає змогу зменшувати її стресову дію на організм лошат на перших етапах індивідуального тренінгу та заощаджувати робочий час обслуговуючого персоналу, що раніше витрачався на піймання, примусове надягання спорядження на коня, виведення, проводку до манежу та ін.

Молодняк півторарічного віку, що не проходив цілеспрямованого системного виховання на попередніх етапах вирощування (контрольні групи), потребував більше часу на засвоєння названих елементів заїздки тому, що упродовж дослідного періоду постійно здійснював опір діям обслуговуючого персоналу, проявляв боязкість та захисні реакції.

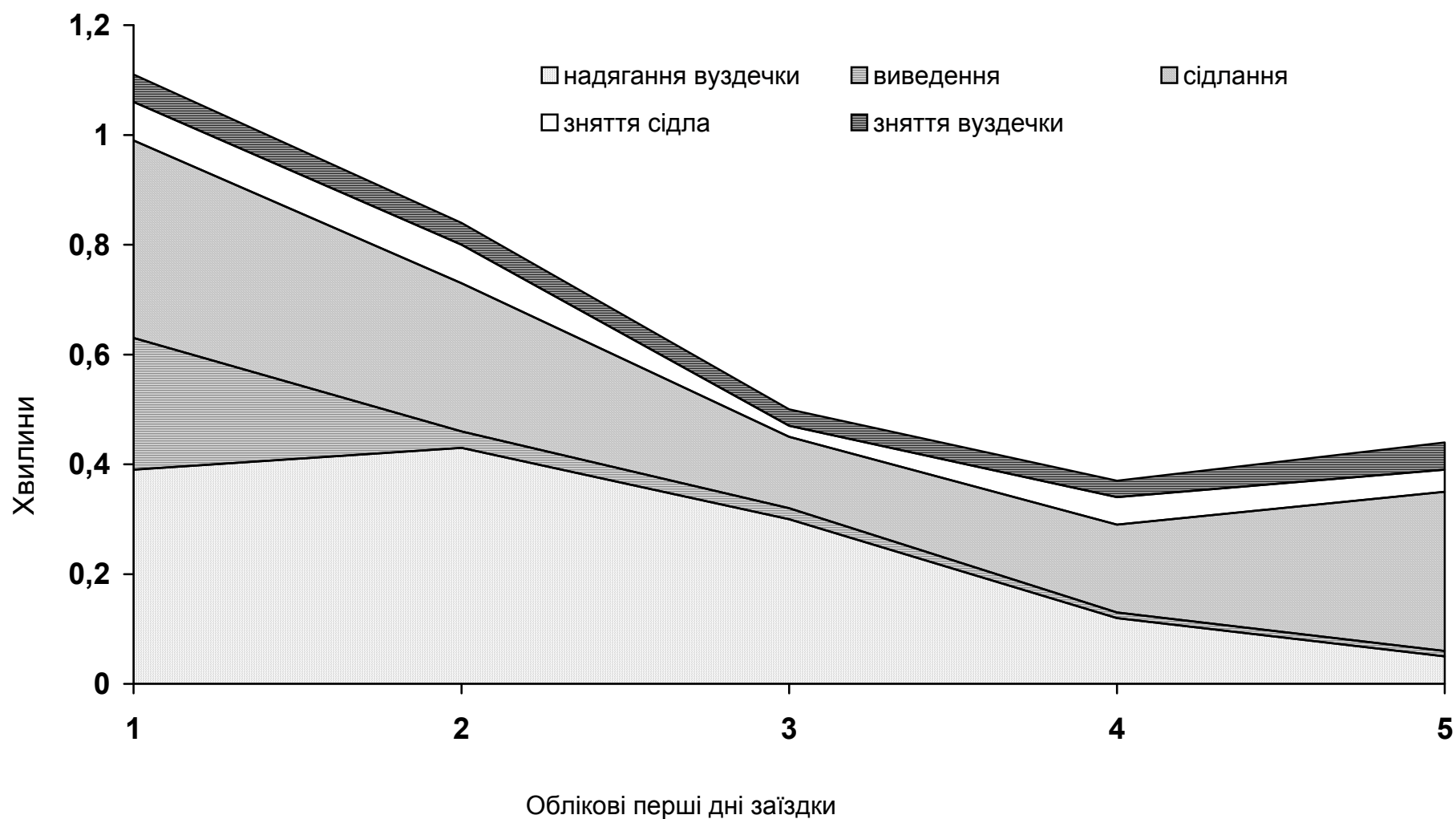


Рис. 1. Різниця у тривалості засвоєння елементів заїздки між лошатами контрольної та дослідної груп (у середньому на одне лоша).



Деякі з лоша́т контрольно́ї групи чинили тривалий опір на процеси надягання вуздечки, виведення з денника та посадки вершника, що, зрозуміло, супроводжувалось негативним впливом цього факту на стан їх нервової системи у перші дні заїздки, на початковому етапі їх індивідуального тренінгу. Тобто, збільшення загальних витрат часу відбувалось за рахунок виникнення додаткових витрат при роботі з лошатами, яких вирощували без системного виховання.

Таким чином, за результатами досліджень, інтенсивне системне виховання молодняку в період вирощування дає змогу позбутися негативної реакції його на дії обслуговуючого персоналу та ефективніше підготувати його до заїздки. Це підтверджує позитивний вплив попередньої підготовки лоша́т до заїздки, що, на фоні підвищення якості її проведення, дає змогу зменшувати витрати часу.

Висновки:

1. Цілеспрямована системна підготовка молодняку коней чистокровної верхової породи протягом підсисного періоду та періоду від відлучення до півторарічного віку дозволяє більш ефективно підготувати його до заїздки, сприяє зменшенню додаткових витрат робочого часу, скорочує період засвоєння її елементів.

2. Встановлено позитивний вплив системного виховання на скорочення тривалості засвоєння молодняком основних елементів заїздки. Зменшення витрат часу на виконання різних елементів заїздки на 3,5–65,9 % ($P>0,999$) забезпечується саме попереднім системним вихованням молодняку.

Бібліографічний список

1. Игнатьева М.Б. Выращивание чистокровных верховых лошадей / М.Б. Игнатьева, К.И. Горелов // Книга о лошади.- Москва: Сельхозгиз, 1959.- Т.3.- С. 330-350.
2. Вачнадзе Ф. Заездка, тренировка и испытания верховых лошадей / Ф. Вачнадзе // Коневодство и конный спорт.- 1992.- №7-9.- С. 11.
3. Ковальова Т.О. Виховання лоша́т – важливий елемент технології вирощування коней чистокровної верхової породи /Т.О. Ковальова //НТБ Інститут тваринництва УААН.-№ 87 .- Х., 2004.- С. 84-87.
4. Климке Р. Выездка молодой спортивной лошади. От воспитания жеребенка до первого соревнования /Р. Климке [пер. с нем.]. - Москва.: Аквариум ЛТД, 2002.- 224 с.
5. Кононова Н.М. Адаптационные реакции лошадей орловской и русской рысистой пород в процессе заездки и заводского тренинга: автореф. дис. на соискание ученой степ. канд. с.-х. наук / МВА.- Москва, 1988.-16 с.

ОСОБЕННОСТИ УСВОЕНИЯ ОСНОВНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ ЗАЕЗДКИ МОЛОДНЯКОМ ЧИСТОКРОВНОЙ ВЕРХОВОЙ ПОРОДЫ

Товстоко́рая Т.А., Інститут животи́нництва УААН

В статье приведены результаты хронометража процесса заездки молодняка чистокровной верховой породы. Установлено положительное влияние предварительной подготовки жеребят на длительность усвоения ими основных элементов заездки, что, на фоне повышения качества ее проведения, позволяет уменьшать затраты времени. Так, воспитание молодняка чистокровной верховой породы по предложенной системе обеспечивает достаточную подготовку его к заездке, которая дает возможность уменьшать ее стрессовое действие на организм жеребят на первых этапах индивидуального тренинга и

экономить рабочее время обслуживающего персонала. Сила влияния изученного фактора на сокращение затрат времени достигает 65,9 %.

Ключевые слова: чистокровная верховая порода, молодняк, воспитание, заездка, хронометраж, снаряжение.

OBEDIENCE TRAINING OF THE GROWING HORSES OF THE PURE ROADSTER BREED

Tovstokora T.; Institute of animal science, UAAS

This article highlights the experimental research results on obedience training timing of the growing horses of the pure roadster breed. The positive impact on training endurance was observed by the preliminary astride riding & dressage. The essential training elements were instructed. The growing horses of the pure roadster breed are trained according to the proposed system. The above-mentioned system procures stress factor impact decrease during the first stages of the individual training. The system implementation impairs personnel work time loss. Time loss cutback constitutes 65,9% due to the stress factor adaptation.

Key words: pure roadster breed, growing horses, education, dressage, riding, training, timing, equipment.

УДК 636.2.082.033:637.5

ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НАЙДОВШОГО М'ЯЗА СПИНИ БУГАЙЦІВ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ ПРИ РІЗНІЙ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

Рецензенти: канд. с.-г. наук Іванченко М.І.; канд. с.-г. наук Гончаренко Л.В.

В.М. Труш

Агрофірма „Шахтар” Донецька область

У статті викладено основні показники якості найдовшого м'яза спини бугайців, утримуваних при тристадійній та одно стадійній технологіях вирощування молодняку великої рогатої худоби. Встановлено, що м'ясо бугайців усіх дослідних груп було придатне для тривалого зберігання: рН було оптимальним і знаходилось в межах від 5,50 до 6,18.

Вологоутримувальна здатність м'яса була вища у ангуських бугайців на 8,28-17,8 % та їх помісей з червоною степовою породою на 5,2-14,9 % у порівнянні з червоними степовими і голишинськими аналогами.

Дослідженнями доведено, що застосування одностадійної технології вирощування молодняку великої рогатої худоби в умовах промислового комплексу дає змогу поліпшити якість виробленої яловичини.

Ключові слова: **фізико-технологічні показники, найдовший м'яз спини, бугайці, генотип.**

У зв'язку з надзвичайною напруженістю демографічної ситуації в Україні в останні роки, що характеризується зменшенням народжуваності, підвищенням смертності та погіршенням здоров'я населення, велике значення набуває кількість і якість продуктів харчування.

Правильне фізіологічно обґрунтоване харчування забезпечується наявністю асортименту високоякісних дієтичних продуктів, передусім тваринного походження. Особливо велике значення щодо забезпечення повноцінного